

"OKUMA PARÇASINI NASIL İŞLEYEBİLİRİM?"*

George P. McCALLUM

Çeviren:
İng. Ok. Bekir ÖZER

"Jim, yirminci sayfadaki parçanın ilk paragrafını oku lütfen."

Jim, en iyi Fransızcasıyla — ama duraklamalarla — belirtilen paragrafı okur.

"Çok iyi. Şimdi paragrafı İngilizceye çevir."

Bu kez öğrenci daha bir iyi yapar söyleneni, çünkü kullandığı dil İngilizcedir. Üstelik tüm dizelerin üstünde çevirileri düzenli olarak yazılmıştır.

"Çok güzel. Alice, şimdi ikinci paragrafı sen yap."

Bu, böylece, hem öğrenciler hem de öğretmen için çok sıkıcı bir biçimde bir ders boyunca sürer gider.

(*) "Interview", Volume 2, Number 2, 1976, s. 3.

Öğretmene okuma parçasını neden böyle işlediğini sorarsak, yanıtı kuşkusuz "Başka nasıl yapabilirim?" olacaktır.

Hemen başka herşey! Gerçek şu ki, öğretmen, derskitabında her dersin başında bulunan kısa okuma parçasını daha başka nasıl işleyebileceğini gerçekten bilmemektedir. Öyleyse buna bir çözüm getirilmelidir — ama nasıl?

Okuma Parçalan Amaçlıdır

Öğrencilerimize dört becerinin tümünde de yeteneklerini geliştirmeye yardımcı olmaya çalışmamıza karşın, bugün biz onların yabancı dili okuma ve yazma yeteneklerinden daha çok, belki de, konuşma ve anlama yetenekleriyle uğraşmaktayız. Kuşkusuz, yazar, karşılıklı konuşma, alıştırma ve öteki yararlı gereçlerde olduğu gibi, okuma parçasını da belirli bir amaca yönelik oluşturmaktadır. Bu amaç, salt, öğrenciye yabancı dilde okumaya ve okuduğunu anlamaya yardım etmektir. Öğrenci, kendi dilinde çeşitli konularda okurken yaptığı gibi, öğrenmekte olduğu dilde de "tümcelerin akışından yeni sözcüklerin anlamlarını çıkarma" yoluyla sözcük dağarcığını da geliştirebilmelidir.

İngilizce öğretmeni, içinden seçme yapabileceği pek çok gerece ıyedir. Söyleyiş, yapı ve sözcük dağarcığını geliştirmede iyi alıştırma sağlıyan ana kitapların yanında soruna yardımcı sayısız katkıda bulunucu kitaplar, özellikle okuma kitapları vardır.

İster ana derskitabındaki okuma parçası kullanılsın, ister dışarıdan bir parça seçilsin, öğretmenin ilk uğraşı, bu parçanın en iyi biçimde nasıl işlenebileceğine karar vermesidir.

İyi Sorular Anlamaya Yardım Eder

Kuşkusuz öğrencilere bir okuma parçasını sessiz okutmakta ve sonra da onunla ilgili soruları yanıtlatmakta olumsuz bir yan yoktur. Ana dillerinde olduğu gibi, İngilizcede yapacakları okumanın da çoğu sessiz ve yalnız başlarına olacaktır. İyi düzenlenmiş sorularla okuduklarını anlamalarına yardımcı olma, onlara verebileceğimiz en değerli anlama alıştırmasıdır. Bu özellikteki bir yöntem, öğrencilerin topluca çabuk yanıtlayabilecekleri ardıardına sorulan bir dizi "evet-hayır" sorularını kapsar; bu sorular parçayı yeniden özetler ve öğrencinin anladığı, yalnız belki bir kaç yerinde kuşku-

su olduğu parçanın daha iyi kavranmasını sağlar. Böylesine bir çalışmada öğrencilerin sevdiği bir oyun niteliği ve daha önemlisi onlara başarı duygusunu veren bir özellik vardır.

"Helen eğlenceye gidiyor muydu?" "Evet."... "Mavi bir giysisi mi vardı?" "Hayır." ... "Yeşil bir giysisi mi vardı?" "Evet."

Bu tür soruları öğrenciye yanıtlarında daha çok kendindenlik olanağını veren bilgi aktarıcı sorular izleyebilir.

Okuma parçasını iki türde sorularla ve ondan sonra kısıtlı da olsa bir tartışma ile işlediğimizde, sınıfın parçayı eksiksiz olarak öğrendiğini göreceksiniz.

Okuma parçasına dayalı yapı alıştırmaları kimi aynı dil özelliklerini alıştırmasını yapan ayrı tümcelerden daha anlamlıdır. Bu, karşılıklı konuşmalar ve kısa oyunlar için de aynıdır. Bunların hiçbirinin yapılması güç değildir ve çok zaman gerektirmez, yaratma gücü olan bir sınıfa arasına ev ödevi olarak bile verilebilir.

"Bundan Sonra Ne Oldu?" Yaklaşımı

Kısa öyküler çok çeşitli olasılıklara elverişlidir. "Bundan sonra ne oldu?" yaklaşımı içinde bunu örnekleyebiliriz. Kimi öykülerin, özellikle okuyucuyu merakla sürükleyen öykülerin, öğretmenin sesli okuyarak (ki bu okuma parçasının bir başka kullanım biçimi olan dinleyerek anlamayı sağlar) öykünün en can alıcı noktasında durup "Bundan sonra ne oldu?" diye sorabileceği bir yeri vardır. Burada öğrenciler canlı bir tartışmaya gider. Öğretmen tartışmanın yeterince sürdüğüne inandığında öykünün bitimini yazarın bitiriş biçimiyle verir.

Öğrenciler, kendilerinin öykünün gerçek bitimine ne denli yaklaştıklarını görmekten kıvanç duyarlar. Dahası kimi zaman kendi bitiriş biçimlerini daha çok beğenirler!

Bir okuma parçası, yazdırma, öğrencilerin öğretilen soruların tam tümce biçimindeki yanıtlarını yazdıkları ve bunları bir araya getirerek öykünün ya da yazının özetini oluşturdukları denetimli yazmaya ya da özgür yazmaya kaynak olabilir.

Bitiminde okuyucunun kafasında bir soru bırakan kimi öyküler, örneğin, Frank Stockton'un "The Lady or the Tiger?" adlı öyküsü, sınıf tartışması ya da özgür yazma için çok iyidir.

Sonuç

Burada nerilen düşünceler, sayıca az olmasına karşın, başarılıca kullanılmakta, yüksek sesle okuma ve eviri yapmanın dışında sizin de uygulayabileceğiniz işlek yöntemler olarak benim-senmektedir.